

Elinkeinoelämän näkemykset EU:n tulevaan datastrategiaan

Elinkeinoelämän keskusliitto on koonnut taustamuistion EU:n uuden datastrategian valmisteluun. Muistiossa esitämme 11 toimenpide-ehdotusta, jotka perustuvat jäseniltämme saatuihin palautteisiin ja joilla on merkitystä yritysten digitaalisen kilpailukyvyyn parantamisen näkökulmasta.

Prioriteetit kytkeytyvät datastrategian lisäksi mm. Clean Industrial Actin ja Apply AI-strategian laadintaan. Kiteyttäen, eurooppalainen datatalous tarvitsee kilpailua ja innovaatioita edistävät yhteiset käytännöt.

Elinkeinoelämän ehdotukset komissiolle datastrategian laadintaan:

- Keskitytään viime kaudella annettujen EU-säädösten laadukkaaseen toimeenpanoon** erityisesti EU:n tekoälysäädöksen ja datasäädöksen osalta. Tärkein viesti jäseniltämme: ei uutta lainsäädäntöä digi- ja datatalouteen.
- Toteutetaan kokonaisvaltainen **arviointi dataan ja digitalisaation liittyvän eurooppalaisen lainsäädännön vaikutuksista yritysten kilpailukykyyn** suhteessa Yhdysvaltoihin ja relevantteihin kilpailijamaihin. Arviointi keskittyy tunnistamaan keskeiset haasteet ja pullonkaulat digitaalisten teknologioiden ja palveluiden kehittämisessä ja markkinoille saattamisessa Euroopassa. Arvioinnin pohjalta tehdään toimintasuunnitelma digitalisaatioon ja dataan liittyvän lainsäädännön uudistamisesta tai keventämisestä niin, että Euroopassa sijaitsevat yritykset eivät ole heikommassa asemassa kilpailijamaiden suhteen.
- Jatketaan EU:n data-avaruuksien kehittämistyötä**, jotta data saataisiin liikkumaan EU:n laajuisesti toimialoilla ja niiden välillä. **Panostetaan datan vaihdon yhteentoimivuuteen, pelisääntöjen laatimiseen ja rakenteiden synnyttämiseen** siten, että tehokas datan jakaminen arvoketuissa yritysten välillä on mahdollista. Edistetään Euroopan reaaliaikataloutta eli toimitusketjujen ja transaktiodokumenttien digitalisoitumista osana data-avaruustyötä.
- Varmistetaan digitaalisen identiteetin ja digitaalisen identiteettilompakon** laadukas toimeenpano huomioiden myös yritysten monimuotoiset käyttötarpeet. Vältetään tarpeettomat tiukemmat kansalliset lisäsääntelyt.

Viesti päättäjille

Keskitytään viime kaudella annettujen EU-säädösten laadukkaaseen toimeenpanoon erityisesti EU:n tekoälysäädöksen ja datasäädöksen osalta.

Tärkein viesti jäseniltämme: ei uutta lainsäädäntöä digi- ja datatalouteen.

Elinkeinoelämän näkemykset EU:n tulevaan datastrategiaan

- 5. Edistetään digitaalisen tuotepassin (DPP) käyttöönottoa EU:ssa myyntikanavasta riippumatta.** Digitaalisen tuotepassin kehittämisessä on kiinnitettävä huomiota yrityslähtöisyyteen ja varmistettava, että datan avaamisen hyödyt ja kustannukset jakautuvat tasapainoisesti. DPP:n lähtökohta on, että pakollisena jaetaan vain kiertotalouden kannalta olennaista dataa, joka aidosti edistää tuotepassille asetettuja tavoitteita ja tuottaa lisäarvoa. Vapaaehtoisen datan jakaminen tuotepassin avulla tulee mahdollistaa yrityksille.
On tarkennettava, miten tuotteen elinkaari ja tuotepassin datan ylläpitoaika määritellään sekä kehitettävä tuotepassin standardipohjainen malli. Tuotteita ja toimijoita koskevan datan saatavuus, yhdenmukaisuus sekä luotettavuus pitää pystyä varmistamaan samoin kuin datan liikkuminen läpi arvoketjun.
- 6. Varmistetaan liikesalaisuuksien säilyminen** dataa jaettaessa, jotta jakaminen säilyy yrityksille mielekkäänä eikä aiheudu esteeksi tuotteiden ja palveluiden kehittämiselle ja tarjoamiselle.
- 7. Tavoitteeksi raportoi vain kerran -periaate.** Panostetaan päällekkäisen sääntelyn selkeyttämiseen. **Uuden eurooppalaisen datastrategian pitää pystyä yhteensovittamaan kaikki datasääntely ja yhdistämään se kilpailulainsäädäntöön.** Tämä tarkoittaa sektorikohtaisen sääntelyn ja velvoitteiden huomioimista suhteessa digi- ja datasääntelyyn. Esimerkiksi EU:n tekoälysäädös tuo raportointivelvoitteita, joita yritykset täyttävät jo nyt finanssialan toimijoihin kohdistuvan sääntelyn osalta. Ratkaistaan eri säädösten etusijajärjestys ja lisätään sääntelyn johdonmukaisuutta.
- 8. Selvennetään EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen asemaa suhteessa viime kaudella annettuihin EU:n digi- ja datasäädöksiin ja yhdenmukaistetaan tietosuoja-asetuksen tulkintakäytänteitä jäsenvaltioiden välillä.** Jäsenvaltioiden kansallisissa sääntelyissä on edelleen runsaasti toisistaan poikkeavia vaatimuksia, ja myös tulkintakäytänteet poikkeavat suuresti toisistaan. Tiivistetään yhteistyötä tietosuojaneuvoston (European Data Protection Board), jäsenmaiden tietosuojaviranomaisten ja EU:n digialan sääntelyviranomaisten välillä sekä selkeytetään kansainvälisiin tiedonsiirtoihin liittyviä vaatimuksia ja ohjeistusta.
- 9. Parannetaan tiedonkulkua eri markkinavalvontaviranomaisten välillä ja lisätään digitaalisten työkalujen hyödyntämistä markkinavalvonnan apuna.** Eurooppa tarvitsee digipalvelusäädöksen ja digimarkkinasäädöksen tehokasta ja oikein kohdistuvaa täytäntöönpanoa. Kolmansista maista toimivien verkkoalustojen tulee noudattaa samoja sääntöjä kuin sisämarkkinatoimijoidenkin. Unionin lainsäädännön tehokas täytäntöönpano **edellyttää komission vahvempaa roolia isojen verkkoalustatoimijoiden valvonnassa, koordinoitua yhteistyötä ja tiedonkulun parantamista** komission eri pääosastojen sekä kansallisten valvontaviranomaisten välillä niin tuoteturvallisuuden, kuluttajansuojan, tuottajavastuun kuin esimerkiksi tullaukseenkin liittyvien velvoitteiden toteutumiseksi. Valvontaviranomaisten resurssien riittävyys ja valvonnan kohdentumisen riskiperusteisuus tulee turvata.

Elinkeinoelämän näkemykset EU:n tulevaan datastrategiaan

- 10. Lisätään digikoordinaatiota komissiossa.** Vältetään digi- ja data-asioiden pirstoutuminen eri pääosastojen alle digivastuullisten varapuheenjohtajien ja komissaarien strategisella koordinaatiolla ja kaikkien komissaarien yhteisellä tilannekuvalla. **Euroopan digi- ja datakehitystä ei voi johtaa onnistuneesti siiloissa.** Komission seuraavan kauden onnistuminen digikilpailukyvyyn kehityksessä sekä USA:n ja Kiinan takamatkan kirimisessä perustuu komission ja komissaarien yhteiseen tilannekuvaan ja toimivaan yhteispeliin.
- 11. Edistetään sääntelyteknologiayritysten (RegTech) markkinoiden kehitystä** auttaakseen yrityksiä navigoimaan sääntely-ympäristössä. **Luodaan EU:n RegTech-innovaatioalusta,** joka kokoaa tekoälyasiantuntijat, sääntelyviranomaiset ja teknologiayritykset yhteen kehittämään seuraavan sukupolven RegTech-työkaluja hyödyntäen esimerkiksi innovaatiokilpailuja, hautomoita, hackathoneja ja yhteishankintoja.
Varmistetaan, että kaikki tulevat säädökset syntyvät digitaalisina asianmukaisin rajapinnoin, jotta niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi tekoälymalleihin perustuvien RegTech-instrumenttien kehitykseen ja jotta yritykset (ja kansalaiset) voivat täyttää raportointi- ja muut vaatimustenmukaisuusvastuunsa digitaalisesti RegTech-työkalujen avulla.

Lisätiedot:

- Mika Tuuliainen, mika.tuuliainen@ek.fi /050-563 4729 (datapolitiikka, digitalisaatio)
- Peppiina Huhtala, peppiina.huhtala@ek.fi /045-678 1306 (lainsäädäntö)
- Leena Nyman, leena.nyman@ek.fi /050-464 9990 (digitaalinen tuotepassi, digitalisaatio)
- Ulla Heinonen, ulla.heinonen@ek.fi /040-5506982 (digitaalinen vihreä kasvu, Clean Industrial Act)